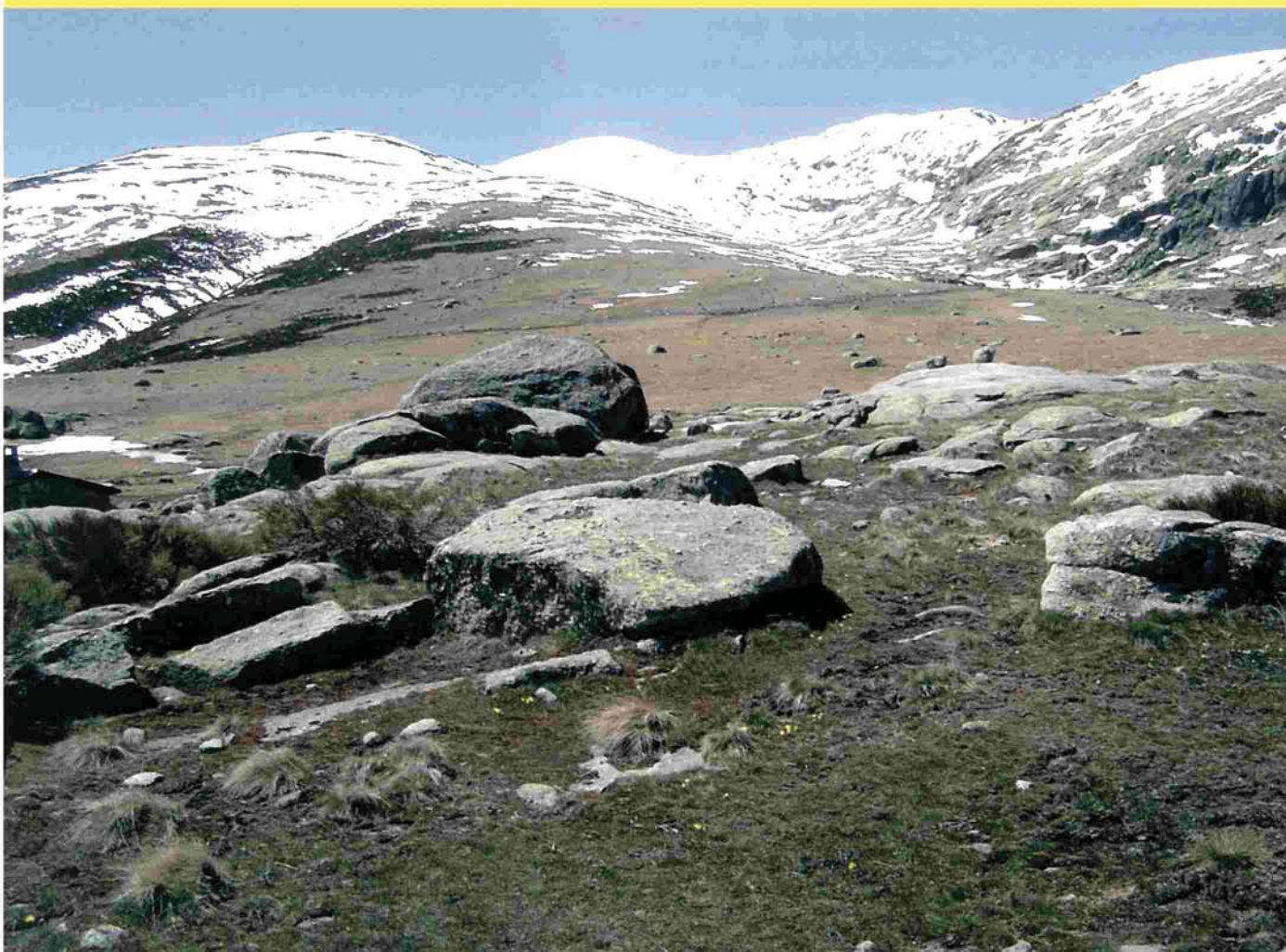

Midden-Spanje heeft een gevarieerde natuur. We vinden er zoet- en zoutwatermeertjes, unieke 'dehesas', oneindige steppen en hoge bergketens. In La Mancha liggen honderdvijftig natuurlijke, vogelrijke plassen die door grondwater gevoed worden. Hier ligt ook het Nationale Park Cabañeros, dat niet vrij toegankelijk is, begroeid met Mediterrane vegetatie en dehesas. Meer dan de helft van de autonome regio Extremadura bestaat uit 'dehesas': bossen van kurk- en steeneiken waartussen 'weiden' met een grote diversiteit aan kruidenvegetaties te vinden zijn. Hier worden schapen, varkens en koeien (en vechstieren) gehouden. Steppen zijn gebieden met weinig regenval en een lage kruidenvegetatie. Het berggebied Gredos heeft kale rotsen, alpenweiden en toppen tot 2500 meter. In het voorjaar, april en mei, is het land nog niet opgedroogd, de temperatuur is aangenaam en er is bloemenpracht alom.

Vogels van Midden-Spanje: Extremadura, La Mancha & Gredos

De Gredos biedt kale rotsen, alpenweiden en toppen tot 2500 meter. ALLE FOTO'S OP DEZE PAGINA'S: KEES WOUTERSEN

Nationaal Park Cabañeros doet wel wat denken aan de Afrikaanse savanne. Onder: De dehesas van de Extremadura zijn bossen van kurk- en steeneiken, waartussen weiden met een grote diversiteit aan kruidenvegetaties zijn te vinden.

In Midden-Spanje komen vogelsoorten voor die elders in Europa moeilijk te vinden zijn: Grijze wouw, Monniksgier, Spaanse keizerarend, Havikarend, Roodstuitzwaluw en Blauwe ekster. Ooievaar en Kleine torenvalk zijn verbazingwekkend algemeen. De aantallen roofvogels en zangvogels zijn groot, Rode- en Zwarte wouw, Slangen- en Dwergarend, Hop en Bijeneter zijn algemeen. Op de plasjes van La Mancha vinden we veel eenden, steltlopers op doortrek, reigerkolonies, Witkopeend, Lachstern en Witwangstern. Onder de besneeuwde toppen van Gredos zijn weer andere vogels te vinden zoals Waterpieper, Alpenheggemus, Waterspreeuw en Rode rotslijster.

LA MANCHA

Rond het dorp Pedro Muñoz liggen grote en kleine zoet- en brakwatermeren, waarvan er een aantal beschermd is. In de loop van het voorjaar drogen ze bijna allemaal op. In de grootste meren, gelegen in het hart van La Mancha, broeden honderdvijftig paar Lachsterns, Purperreigers, Kleine zilverreigers, Dwergsterns, Witwangsterns, Vorkstaartplevier en Steltkluten, terwijl er ook Flamingo's en Krooneenden zitten. De Witkopeend was bijna uitgestorven, maar dankzij een beschermingsprogramma broeden er nu ruim tweeduizend paar in Midden- en Zuid-Spanje. Tijdens de voorjaartrek verblijven er soms duizenden steltlopers bij deze plasjes.

Cabañeros is een van de symbolen van de Spaanse natuurbescherming. Eens bestemd als schietbaan voor straaljagers van de luchtmacht, werd dit gebied na lang actievoeren door natuurbeschermingsorganisaties een bekend Nationaal Park. Er zijn grote, moderne bezoekerscentra en vriendelijke parkwachters begeleiden dagelijks excursies door het park. Kurkeiken, Steeneiken en gras- en graanvelden domineren Cabañeros en dankzij de verspreid staande bomen doet dit gebied aan de Afrikaanse savanne denken. Kleine trappen, Kalanderleeuweriken, Kortteenleeuweriken en Grielen zijn steppevogels die hier broeden. In de heuvels vinden we niet alleen veel Zuid-Europese zangvogels en Blauwe eksters maar ook honderdzestig paar Monniksgieren, Spaanse keizerarend en andere roofvogels. Er zijn tevens veel Edelherten, Wilde zwijnen en Iberische hazen.

EXTREMADURA

Extremadura is uniek want volgens de Spaanse SEO/BirdLife is maar liefst 74 procent van de oppervlakte een IBA

(Important Bird Area). Nergens zijn zoveel dehesas als hier en bijna alles is afgesloten met hekken en dus niet toegankelijk. Vogels kijken gebeurt vooral vanaf kleine wegen en paden, die vaak perfect zijn geasfalteerd, maar waar bijna geen verkeer komt.

Het roofvogelrijke natuurpark Monfragüe is het indrukwekkendst. Dehesas tot de horizon, prachtige rivieren, kale rotsen en overal roofvogels in de lucht. Heel apart zijn de nesten van Spaanse keizerarend, Aasgier, Vale- en Monniksgier, Zwarte ooievaar en Raaf waarop broedende vogels met een telescoop goed te spotten zijn. De steppen zijn uitgestrekt en verlaten. De Kleine trap zit op veel plaatsen, maar de goede plekken variëren van jaar tot jaar. Grote trappen zitten in groepjes en wandelen langzaam het veld in als er een auto met vogelaars stopt om ze te bekijken. Met ruim 22.000 individuen heeft Spanje ruim de helft van de wereldpopulatie Grote trappen.

Overal zitten Kalandereeuwerviken, Zuidelijke klapeksters, Grauwe kiekendieven en nog veel meer steppevogels. Middel-eeuwse stadjes als Trujillo hebben een aparte sfeer. Op de eeuwenoude gebouwen broeden grote aantallen Ooievaars en Kleine torenvalken.

GREDOS

De Sierra de Gredos is een 115 kilometer lange bergketen, direct ten noorden van Extremadura. Op de zuidhelling staan nog dehesas, maar vanaf 1500 m hoogte vinden we veel kale rotsen en alpenweiden. De waterspreeuw broedt in de rivieren, de Rode rotslijster is op sommige plekken erg algemeen en de Grijs gors is opvallend totaal niet schuw.

De Steenbok was door overbejaging bijna uitgestorven. Vanuit enkele tientallen individuen heeft men een populatie van ruim 4.000 dieren op weten te bouwen. Genetisch zijn ze erg verarmd en regelmatig worden er vele honderden dieren door ziektes geveld, maar er zijn nu ruim voldoende Steenbokken om dit soort tegenslagen op te vangen.

NATUURBESCHERMING

Monfragüe (155.000 ha) staat dankzij de nieuwe Spaanse regering op de nominatie om in het najaar van 2004 Nationaal Park te worden. Hiermee verkrijgt het niet alleen de hoogste beschermde status, er zullen ook meer fondsen beschikbaar komen om projecten uit te voeren. In het jaar 2000 zijn (met Europees geld) grote oppervlaktes van de exotische Eucalyptusboom 'met wortel en tak' uit Monf-

De wereldpopulatie van de Spaanse keizerarend telt honderdzeventig paar.

In de dehesas van de Extremadura is de Blauwe ekster vrij algemeen. FOTO'S: CARLOS SANZ

De populatie van de Steenbok is genetisch erg verarmd en regelmatig eisen ziektes hun tol. Maar de populatie is zo groot dat ze deze klappen kan opvangen. FOTO: KEES WOUTERSEN

De Spaanse regering is van plan om Monfragüe de status van Nationaal Park te geven. FOTO: KEES WOUTERSEN

Een van de zoutmeren van La Mancha. De meren in deze streek zijn belangrijke broedgebieden en pleisterplaatsen voor allerlei watervogels en steltlopers. FOTO: KEES WOUTERSEN

ragüe verwijderd. De natuurlijke vegetatie komt nu weer terug maar het zal nog ruim vijftig jaar duren voor de oude situatie weer is bereikt.

Niet alleen de inwoners van Extremadura maar de hele Spaanse bevolking wordt zich steeds meer bewust van het belang van de natuur. De natuur verschijnt regelmatig in de lokale en nationale media en het aantal grote beschermde natuurgebieden in Spanje is de afgelopen vijftien jaar enorm toegenomen. Vooral beschermde

IBA's (Important Bird Areas) zijn dankzij SEO/BirdLife (zie: www.seo.org) en Europese wetgeving de laatste jaren als paddestoelen uit de grond geschoten. De komst van buitenlandse vogelaars en andere natuurminnaars helpt mee, omdat de lokale bevolking daardoor het idee krijgt dat hun land werkelijk iets te betekenen heeft. Het landschap dat ze hun hele leven hebben gezien en waar ze niets speciaals aan kunnen ontdekken moet wel bijzonder zijn als er mensen van zo ver komen om er van te genieten en vogels te kijken.

SPAANSE KEIZERAREND

De witte kop en de grote witte schouder-vlekken zijn karakteristiek voor deze arend die een spanwijdte van twee meter heeft. Het broedgebied van de Spaanse keizerarend is beperkt tot de zuidwesthoek van het Iberisch Schiereiland en de wereldpopulatie is ongeveer honderdzeventig paar. Alle nesten worden beschermd, maar het uitleggen van gif, habitatvernietiging, het aanleggen van wegen en woonwijken en grootschalig toerisme blijven een regelrechte bedreiging.

Recent is het uitleggen van gif door jagers een probleem geworden. De jagers denken hiermee concurrenten zoals vossen en verwilderde honden te elimineren, maar ook aasetende roofvogels zoals de Spaanse keizerarend zijn hier het slachtoffer van. Door het instorten van de konijnenpopulatie tien jaar geleden is het belangrijkste prooidier van de Spaanse keizerarend op sommige plaatsen echt zeldzaam geworden. Het broedsucces is sterk wisselend, soms worden er veel en soms heel weinig jongen grootgebracht. De laatste jaren is er gelukkig een stijgende lijn te zien in de populatie van de Spaanse keizerarend.

BLAUWE EKSTER

Ook de Blauwe ekster heeft een verspreidingsgebied dat beperkt is tot de zuidwesthoek van het Iberisch Schiereiland. DNA-onderzoek heeft uitgewezen dat de Blauwe ekster van China toch echt een andere soort is. In de dehesas van Extremadura is de Blauwe ekster algemeen en gemakkelijk te zien. Deze vogel is schuw en komt niet graag dichtbij de mens, maar als er voedsel of in de zomer water wordt aangeboden, komt hij plotsling even erg dichtbij.

De Blauwe ekster is een standvogel die nooit het leefgebied verlaat waarin hij geboren is. De dieren leven in hechte familiegroepen, waarin 'tantes' helpen bij het grootbrengen van jongen. Hierdoor wordt het broedsucces van de familiegroep hoger, maar het is nog onduidelijk wat het voordeel is voor het familielid dat een ander individu helpt. In de winter groepeerde de Blauwe ekster zich in groepen van vele tientallen vogels die zich gezamenlijk door de steen- en kurkeikbossen verplaatsen.

Kees Woutersen werkt voor Aragon Natuur-reizen.

Zijn adres is: Ingeniero Montaner 4-1-C, 22004 Huesca, Spanje.

Website: www.aragonnatuur.com